

VŠB - Technical University of Ostrava
VŠB - Technická univerzita Ostrava

**Společný aplikovaný výzkum
Katedry kybernetiky a biomedicínského
inženýrství, FEI, VŠB-TU Ostrava
a Fraunhofer Institut, Institute for Machine
Tools and Forming Technology**

Doc. Ing. Jan Žídek, CSc.

<http://cbe.vsb.cz>

Charakteristika výzkumu katedry

- Od roku 2014 disponuje katedra kybernetiky a biomedicínského inženýrství laboratořemi v nové budově FEI
- Katedra je členěna na odborné skupiny, které orientují své výzkumné aktivity zejména směrem k projektům aplikovaného výzkumu – hlavně na národní úrovni
- Do roku 2015 chyběl těmto výzkumným aktivitám výrazný mezinárodní rozměr – start systematického hledání cesty, jak to změnit

Fraunhofer Institut – první kontakty

- V roce 2015 jsme prostřednictvím Moravskoslezského dřevařského klastru navázali spolupráci se špičkovou výzkumnou organizací – Fraunhofer Institut z Německa
- S využitím 19. výzvy CORNET v gesci MPO jsme připravili přihlášku projektu HORBIF - **H**uman **O**riented **R**esource-efficient **B**uilding Concept for **I**ntergenerational **F**amily Houses
- Nebyli jsme sice úspěšní, ale navázali jsme první kontakty s lidmi z Institute for Machine Tools and Forming Technology Fraunhofer Institutu (FH IWU) z Chemnitz

Fraunhofer Institut – první úspěch

- V roce 2016 jsme prostřednictvím Moravskoslezského energetického klastru pokračovali ve spolupráci s FH IWU
- S využitím 20. výzvy CORNET v gesci MPO jsme připravili přihlášku projektu SELF - **S**equential **E**lectromagnetic **F**orming – strategy for highly flexible production of large sheet metal parts
- Tento projekt byl přijat a byl řešen v období září 2016 – srpen 2018
- V rámci tohoto projektu byla navázána přátelská, systematická a úzká spolupráce s výzkumnými pracovníky FH IWU z Chemnitz

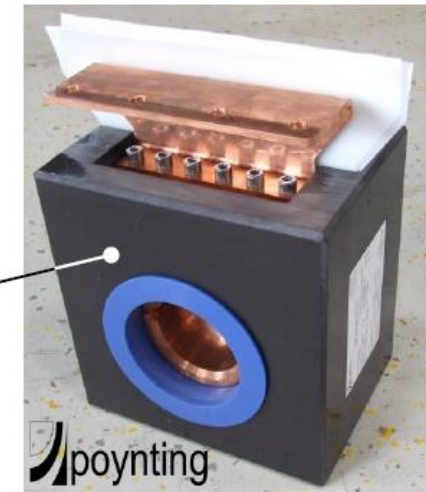
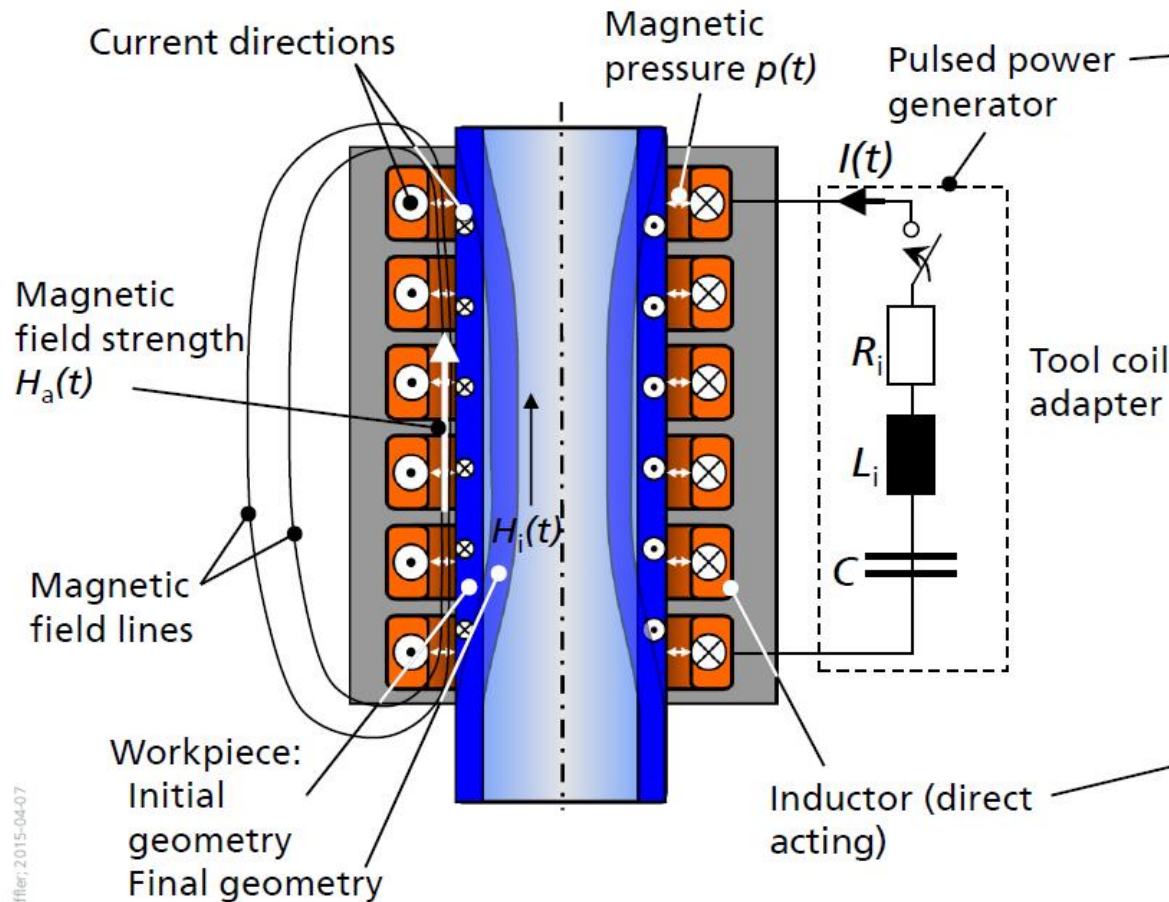
Projekt SELF – řešená problematika

- Projekt SELF řešil problematiku tváření velkých kovových částí (plechů) elektromagnetickým polem
- Tento unikátní způsob tváření má proti klasickému lisování mnohé výhody zejména pro malosériovou výrobu:
  - Rychlost (až 400 m/s, délka tvářecího procesu 20 – 200 μ s)
  - Bezkontaktnost (nepoškozuje povrch tvářeného materiálu)
  - Ekonomickou efektivitu (absence formy nebo jednodušší forma)
- Doposud se v průmyslu využívá jednorázového tvářecího procesu EMF – tváření, spojování, dělení, modifikace vlastností tvářeného materiálu)
- Projekt SELF řešil přechod na inkrementální sekvenční formu tohoto tvářecího procesu

Ukázka aplikace standardního EMF - lisování

Process principle: Electromagnetic compression

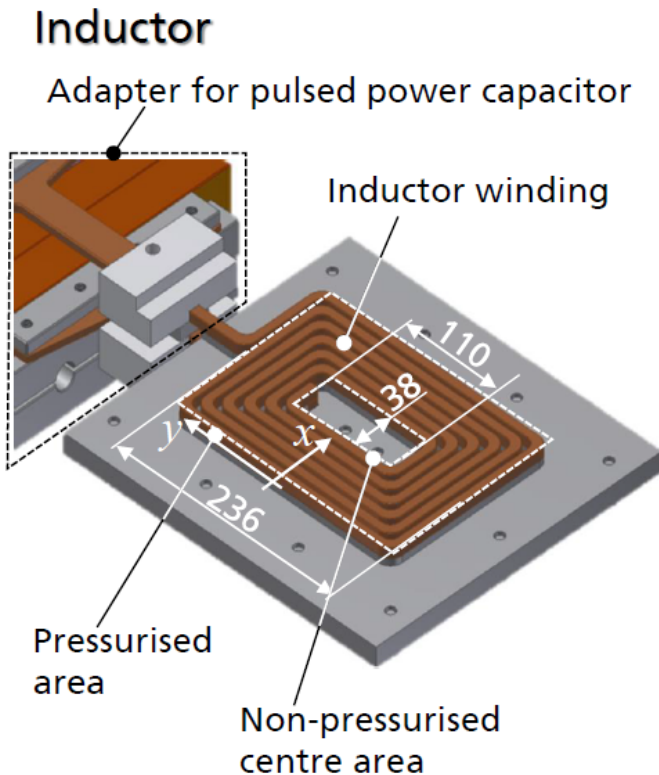

Projekt SELF – cíle

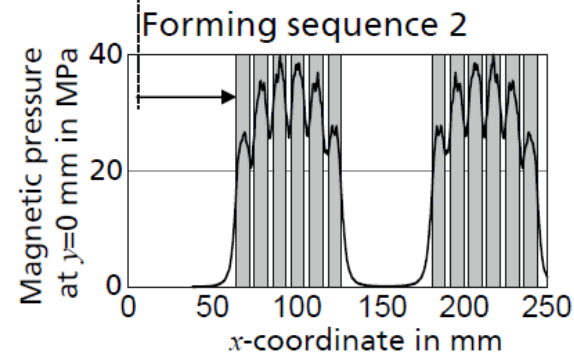
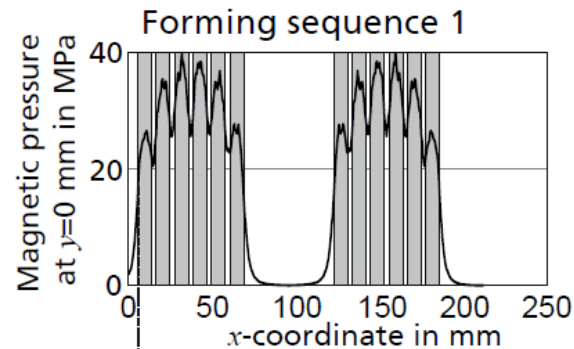
- Cílem projektu SELF byl návrh inkrementálního sekvenčního tvářecího procesu pro postupné tváření velkých kovových částí (plechů) elektromagnetickým polem
- Výstupy projektu mají umožnit malosériovou výrobu velkoplošných plechových částí, např.:
  - Fasádních kovových prvků
  - Designových kovových prvků pro interiéry
  - Kovových krytů technologií, komponent větrných elektráren
  - Tvarových kovových prvků např. pro renovaci historických automobilů
- Přínosy:
  - Možnost využití univerzálního induktoru menších rozměrů (menší síly – menší opotřebení nástroje)
  - Možnost tváření velkých dílů, pro které by nebylo reálné navrhnout induktor pro jednorázové tváření

Ukázka inkrementálního sekvenčního EMF

Electromagnetic sheet metal forming – Sequential structuring by EMF

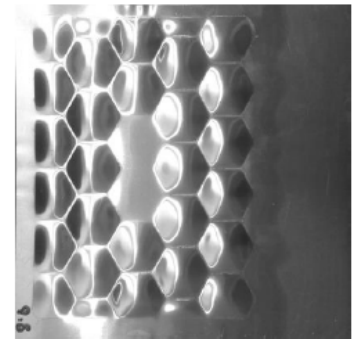

Pressure distribution

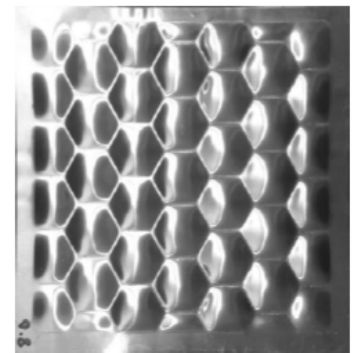

Forming result

Forming sequence 1

Forming sequence 2

Sequential forming allows stepwisely structuring large flat sheets or sections of hollow bodies.

Projekt SELF - struktura

- Projekt SELF byl rozdělen do devíti částí:
  - WP1 - Definition of the manufacturing tasks and investigation strategy
  - WP2 - Experimental analysis of sequential EMF
  - WP3 - Development of numerical simulation for sequential EMF
  - WP4 - Tool development for sequential EMF
  - WP5 - Conceptual design of pulsed power generators optimized for sequential EMF
  - WP6 - Process measurement and automation
  - WP7 - Development and investigation of demonstrator
  - WP8 - Comparison of sequential EMF to competing technologies
  - WP9 - Dissemination and project management
- Jednotlivé části byli vedeny buď FH IWU nebo FEI VŠB-TU Ostrava

Projekt SELF – podíl FEI

- Do projektu SELF bylo zapojeno pět ze sedmi pracovišť FEI:
  - Katedra elektroenergetiky
  - Katedra obecné elektrotechniky
  - Katedra telekomunikační techniky
  - Katedra kybernetiky a biomedicínského inženýrství
  - Katedra aplikované matematiky
- Hlavní přínosy pracovišť FEI v projektu:
  - Numerický simulační model pro sekvenční EMF
  - Numerická simulace různých variant pracovního nástroje (induktoru)
  - Vývoj měřicích metod pro měření intenzity magnetického pole a intenzity elektrického pole
  - Koncepční návrh nového stroje pro sekvenční EMF

Numerický simulační model pro sekvenční EMF

Numerical modeling – Implementation

Input variables

Workpiece, tools

Geometry

Mechanical characteristics
(flow curve, Density, ...)

Electromagnetic characteristics
(conductivity, permeability, ...)

Pulsed power generator

Electrical characteristics
(C , L_i , R_i , loading voltage)

Electromagnetic
model

Determination of the acting loads:
force- or pressure distribution
at the moments $t_0+n\cdot\Delta t$

LS-Dyna

Determination of the displacement
during a short period of time Δt

Mechanical
model

Output variables

Workpiece, tools

Geometry

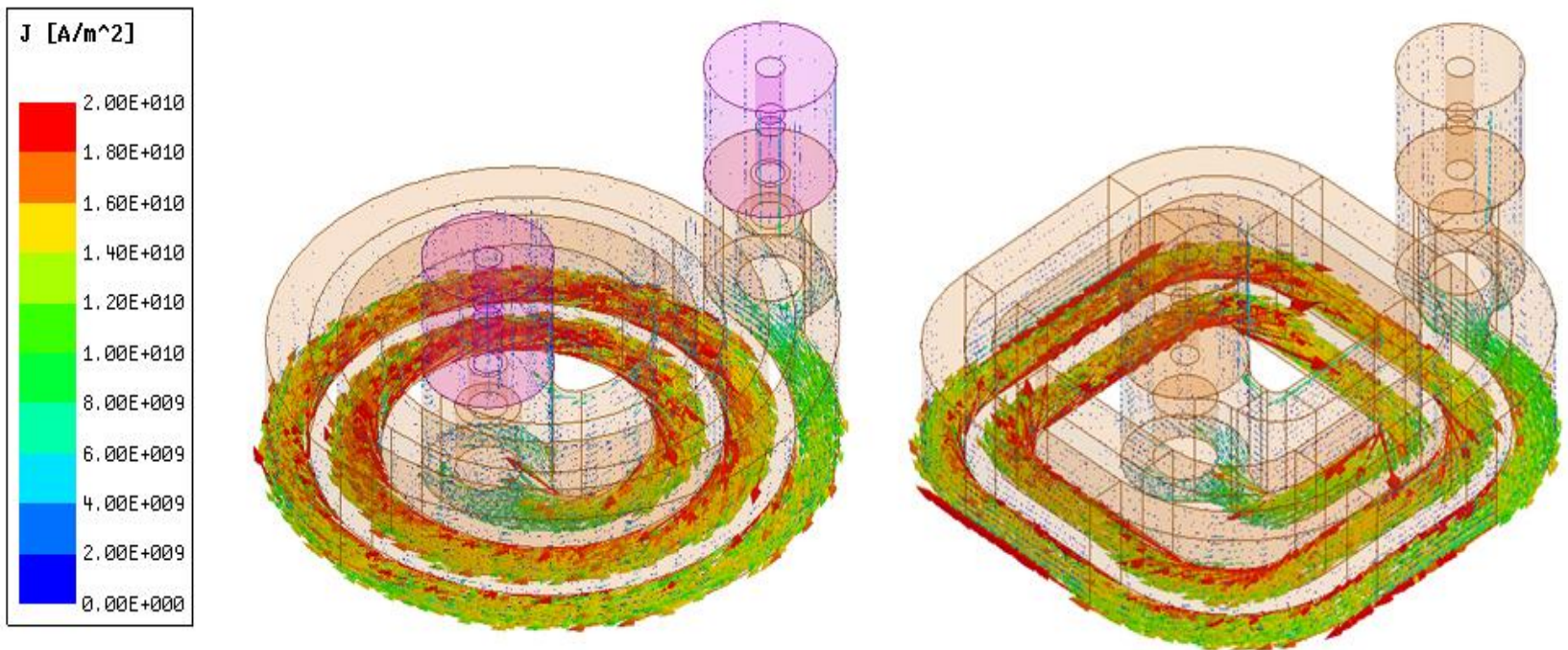
Mechanical characteristics

(displacement, force, pressure, strain, strain rate, ...)

Electromagnetic characteristics

(magnetic fields, current density distribution, ...)

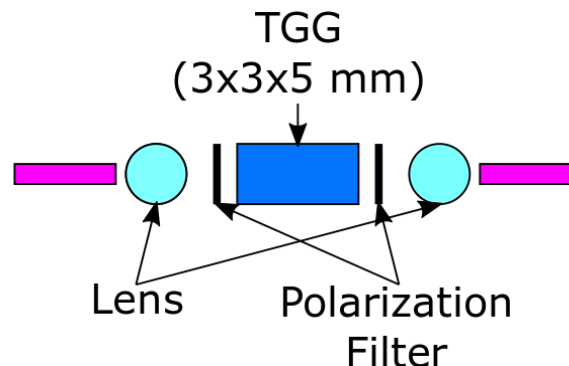
Numerická simulace různých variant pracovního nástroje

- Distribuce hustoty proudu v různých tvarech pracovního nástroje

Vývoj nových měřicích metod

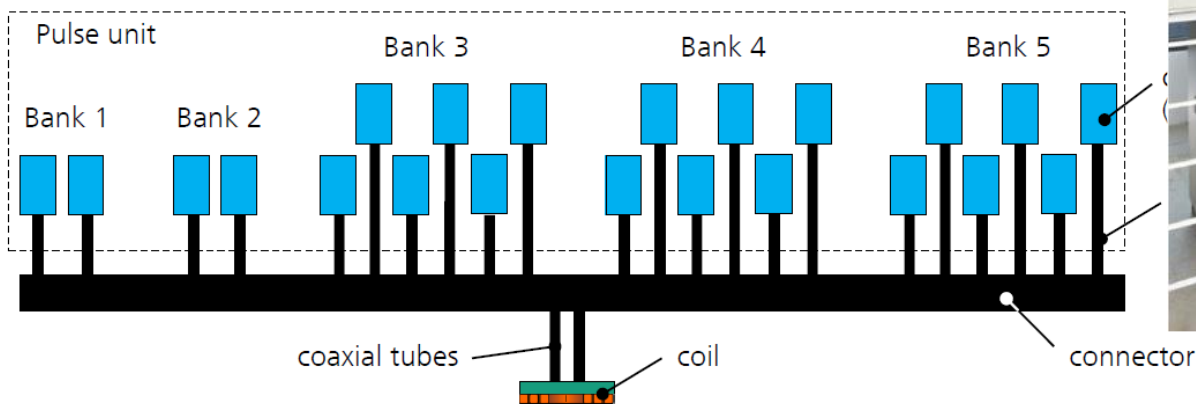
- Pro měření intenzity magnetického pole byly experimentálně ověřovány různé principy senzorů:
  - na bázi magnetostrikčních materiálů – nevyhověly svými dynamickými vlastnostmi
  - na bázi Faradayova efektu – úspěšně ověřeny měřením na experimentálním zařízení v Chemnitz
- Faradayův efekt – natáčení polarizační roviny vlivem magnetického pole
- Využití materiálu s vysokou Verdetovou konstantou – TGG
- Telurium-Galium-Garnet – Verdetova konstanta cca $150 \text{ rad} \cdot \text{T}^{-1} \cdot \text{m}^{-1}$ na 600 nm

Konceptní návrh tvářecího stroje pro sekvenční EMF

- Výchoziskem pro tento návrh bylo stávající zařízení, kterým disponují kolegové v Chemnitz:
- Pulzní generátor PS 103-25 Blue Wave (PST Products)
- Maximální dosažitelná energie: 103 kJ
- Maximální napětí nabití kapacitorů: 25 kV
- Kapacitory rozděleny do pěti bank: 30 – 330 μF
- Maximální dosažitelný vybíjecí proud: $2,2 \cdot 10^6 \text{ A}$
- Nejkratší doba pracovního cyklu: cca 40 s

Koncepční návrh tvářecího stroje pro sekvenční EMF

- S využitím stávajícího stroje byl návrhem použití speciálního napájecího zdroje zkrácen čas nabíjení kapacitorů z 10 sekund na dobu kratší než 1 sekunda
- Doplněním manipulátoru do pracovního prostoru stroje byl umožněn vzájemný pohyb tvářeného materiálu a tvářecího induktoru (fixní poloha)
- Byly vytipovány dva referenční materiály a dva referenční výrobky, pro které byla stanovena strategie výzkumu

material	electr. conductivity σ [MS/m]	yield strength $R_{p0.2}$ [MPa]	tensile strength R_m [MPa]	uniform strain A_g [ ]	fracture strain A_{50} [ ]
Cu-DHP R240	46.58	212.3	297.3	27.3	43.0
EN AW 6016 T4	25.28	149.2	267.9	23.2	32.6

Konceptní návrh tvářecího stroje pro sekvenční EMF

- Referenční výrobek – sedák židle

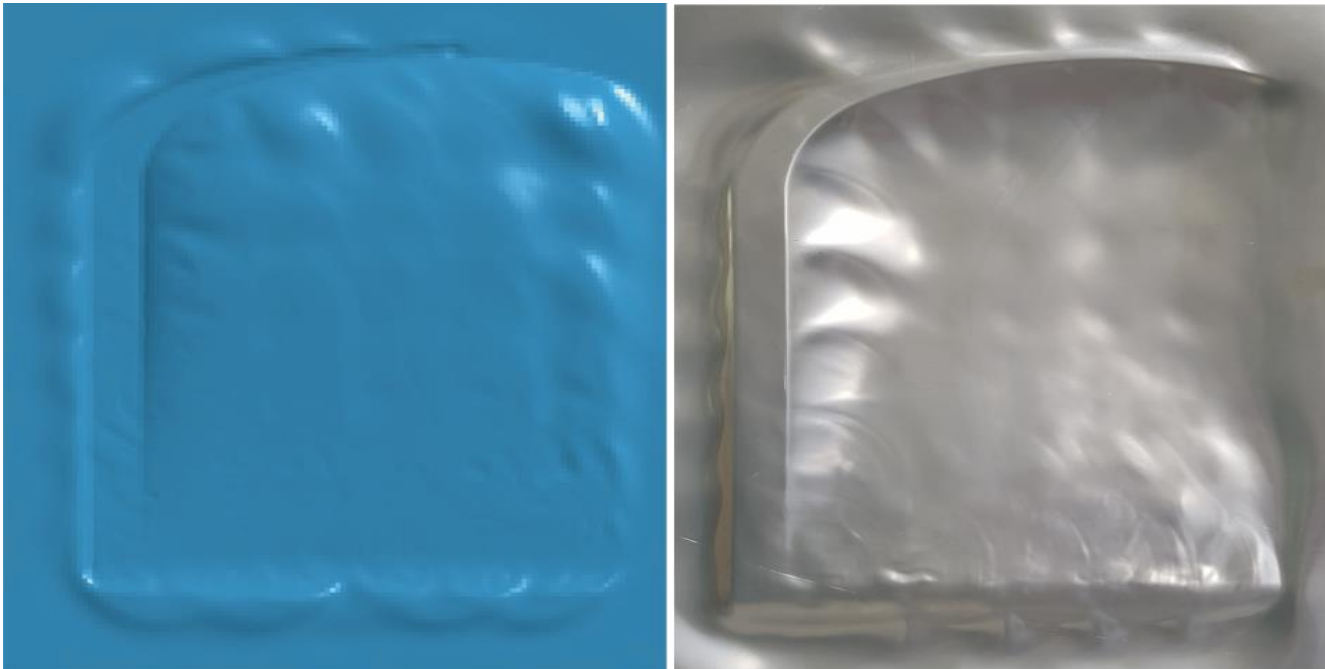
- Parametry experimentů:
  - Dávka energie na jeden cyklus
  - Posun induktoru vůči tvářenému materiálu
  - Vzdálenost induktoru od materiálu
  - Trajektorie induktoru

Strategie výzkumu

- V souladu s navrženým členěním projektu a harmonogramem projektu byly pro zvolené materiály a zvolené výrobky stanoveny:
  - Materiálové konstanty podstatné pro tvářecí proces
  - Kombinace parametrů tvářecího procesu
  - Byl navržen matematický model chování tvářeného materiálu
    - Rozložení a velikosti silových účinků Lorentzových sil vytvořených vířivými proudy pod použitým induktorem – s využitím metody konečných prvků ve spojení s metodou hraničních prvků zde byly řešeny Maxwellovy rovnice
    - Byla modelována distribuce teplotního pole ovlivňujícího elektrické vlastnosti tvářeného materiálu
    - Konsolidací elektromagnetického, tepelného a mechanického modelu byla simulována deformace tvářeného materiálu pod induktorem
- V rámci experimentů byly použity v projektu vyvinuté metody měření intenzity magnetického pole

Validace výsledků

- Získané výsledky z popsaného matematického modelu byly srovnány s výsledky simulací tvářecího procesu provedenými v systému LS DYNA a validovány výsledky experimentálních pokusů provedených na experimentálním zařízení
- Srovnání výsledku simulace (vlevo) a reálného tvářecího pokusu (vpravo)

Publikace výsledků

Nō	Date	Title	Authors	Where	Type
1	Mar-17	Wirtschaftliche Fertigung individualisierter Blechbauteile	Fraunhofer IWU	webpage Fraunhofer IWU	flyer
2	Jun-17	Coupling of Finite and Boundary Elements for Transient Eddy Current Problems	D. Lukáš, P. Kačor, L. Ivánek, V. Mach, C. Scheffler	Mathematical Analysis and Numerical Mathematics, 15 (2), pp.280-285	journal
3	Aug-17	Inkrementelle elektromagnetische Umformung – Numerische und experimentelle Prozessanalyse	M. Linnemann, C. Scheffler, P. Kurka, V. Psyk, D. Landgrebe	Zeitschrift für wirtschaftlichen Fabrikbetrieb, 112(7-8), pp.454-458	journal
4	Oct-17	Individualisierte Blechteile wirtschaftlich umformen	M. Linnemann, C. Scheffler, P. Kurka	Maschinenmarkt, 123 (43), pp.36-39	journal
5	May-18	Sequential electromagnetic forming of large-scale components	P. Kurka, D. Landgrebe, M. Linnemann, V. Psyk, C. Scheffler, J. Zidek, D. Lukáš, V. Vašinek, L. Hájek	Metal 2018, Brno, Czech Republic	conference
6	Oct-18	Inkrementelle elektromagnetische Blechumformung – Wirtschaftliche Herstellung kleiner Losgrößen durch geschickte Verfahrenskombination	M. Linnemann, V. Psyk, P. Kurka, C. Scheffler, D. Landgrebe	UMFORMtechnik - Blech Rohre Profile	journal
7	Nov-18	High-Speed Incremental Forming – New Technologies For Flexible Production Of Sheet Metal Parts	M. Linnemann, V. Psyk, E. Djakow, R. Springer, W. Homberg, D. Landgrebe	Procedia Manufacturing	journal/ conference

Přínosy projektu SELF pro katedru

- V rámci projektu probíhala pravidelná setkání projektového týmu střídavě v Chemnitz a v Ostravě
- V rámci prezentace dosažených dílčích výsledků na těchto setkáních jsme se učili vzájemné spolupráci s německými kolegy z FH IWU
- Součástí těchto setkání byly i schůzky tzv. User Committee – zástupcům průmyslových podniků z Německa a ČR jsme prezentovali postup a dosažené výsledky a získávali tak zpětnou vazbu z průmyslu
- V průběhu řešení projektu navštívil rektora VŠB-TU Ostrava ředitel IWU institutu prof. Dirk Landgrebe a byla uzavřena dohoda o systematické spolupráci mezi Fraunhofer Institutem a VŠB-TU Ostrava
- Na základě této dohody bylo zřízeno na FEI pracoviště pro Dipl. Ing. Dietera Weise – pracovníka IWU, který na FEI tráví jeden týden v měsíci
- V rámci těchto pobytů připravujeme další společné projekty

Navazující projekty s Fraunhofer Institutem

Na základě zkušeností získaných v projektu SELF byly na katedře připraveny a jsou řešeny další projekty:

- EFFICoil - Resource-efficient, flexible manufacturing and testing processes for high performance coils – úspěšně podáno v rámci výzvy CORNET, řeší se
- IQZeProd - Inline quality control for zero-error-products – úspěšně podáno v rámci 23. výzvy CORNET, rozbíhá se řešení
- Smart Cushion Pin 4.0 – úspěšně podaný v rámci veřejné soutěže programu Delta TAČR, řeší se
- MoSys4.0Industry – Modular system for simple sensor integration and monitoring of process data for industrial production processes – podán v rámci šesté veřejné soutěže programu Delta TAČR

Navazující projekty s Fraunhofer Institutem

Zkušenosti s multioborovostí řešeného projektu SELF jsme zúročili v projektu Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání, prioritní osa 1, investiční priorita 1, specifický cíl 2, výzvy: Dlouhodobá mezisektorová spolupráce a Dlouhodobá mezisektorová spolupráce pro ITI, kde jsme úspěšně podali projekt

„Platforma pro výzkum orientovaný na Průmysl 4.0 a robotiku v ostravské aglomeraci“

Do tohoto projektu jsou kromě Fraunhofer Institutu zapojeny i firmy působící v ostravské aglomeraci, Moravskoslezský automobilový klastr a Moravskoslezské inovační centrum.

Rozpočet projektu cca 80 mil. Kč, doba řešení 2018 - 2022

Děkuji za
pozornost

doc. Ing. Jan Žídek, CSc.

jan.zidek@vsb.cz